

Justiitsministeerium
Suur-Ameerika 1
10122 Tallinn

Teie 07.11.2018

Meie 17.12.2018 nr 4/348

Arvamuse esitamine ühinguõiguse revisjoni analüüs-kontseptsiooni kohta

Lugupeetud Urmas Reinsalu!

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (edaspidi: Kaubanduskoda) tänab Justiitsministeeriumit võimaluse eest avaldada arvamust ühinguõiguse revisjoni materjalide kohta.

Kaubanduskoda on ka pärast ühinguõiguse revisjoni analüüs-kontseptsiooni valmimist seisukohal, et puudub praktiline vajadus arvukate muudatuste tegemiseks äriseadustikus ning teistes ühinguõigusega seotud õigusaktides. Leiame, et edaspidi tuleks kogu ressursid suunata eluliste probleemide lahendamistele ning avalike teenuste arendamisele (äriregister), mitte praktikas väheoluliste teemade analüüsimisele. Muuta tuleb üksnes selliseid sätteid, mille kehtival kujul säilitamine on ühingute igapäevast tegevust või arengut selgelt takistav ja/või raskendav ning sellega nõustuvad kõik suuremad ettevõtjaid esindavad organisatsioonid.

Kaubanduskoda teeb ettepaneku lisada järgmisel aastal valmivasse seaduseelnõusse üksnes need ühinguõiguse kitsaskohad, mis on praktikas esilekerkinud, mida ei ole kohtupraktika lahendanud ning mida ei ole võimalik muul viisil lahendada kui õigusakti muutmise teel.

Kuigi analüüs-kontseptsiooni maht on ligi 1000 lehekülge, jääb väga paljude ühinguõiguse revisjoni töörühma ettepanekute puhul hetkel ebaselgeks, mis on see praktiline probleem, mida ettepaneku abil soovitakse lahendada. Selles osas hindame revisjoni tööd puudulikuks. Seetõttu teeme ettepaneku lisada iga seaduseelnõusse eelduslikult jõudva muudatuse juurde eluline probleem ja selle esinemise sagedus, mida muudatuse abil lahendatakse. Õigusteoreetilisi ja esinemata või vähese tähtsusega probleeme lahendavaid ettepanekuid ei pea me vajalikuks seaduseelnõusse lisada.

Kaubanduskoda üldiselt nõustub töörühma arvamusega nendes punktides, kus töörühm on leidnud, et kehtivat regulatsiooni ei ole vaja muuta. Järgnevalt esitame detailsemad seisukohad ühinguõiguse revisjoni analüüs-kontseptsiooni kohta peatükkide lõikes.

1. Ühinguõigust reguleerivate seaduste süsteem ja terminoloogia

Kaubanduskoja hinnangul ei ole vaja muuta ühinguõigust reguleerivate seaduste süsteemi, sest selles ei esine olulisi puudujääke. Tänapäevane süsteem toimib praktikas

hästi ning on arusaadav. Samuti ei näe me vajadust teha suuri muudatusi ühinguõiguse terminoloogias.

2. Juriidiliste isikute liigid

Ühinguõiguses tuntud juriidiliste isikute liigitus on tervikuna sobilik ning puudub praktiline vajadus uue ühinguliigi loomiseks. Kaubanduskoda ei pea vajalikuks ka mõne olemasoleva juriidilise isiku vormi kaotamist.

Me ei toeta ka ettepanekut anda piiratud ulatuses õigusvõime seltsingutele ja muudele varakogumitele ja ühendustele. Näiteks ei pea me vajalikuks võimaldada seltsingutel ning muudel sarnastel ühendustel ja varakogumitel ühiste pangakontode avamist ja osalemist menetlusosalisena kohtu- ja täitemenetluses.

Toetame ettepanekut, et kohtumenetluse lõppemist ei peaks olema võimalik saavutada registrist kustutamise esilekutsumisega, vaid kohtumenetlus peaks registrist kustutamise välistama.

Kaubanduskoda nõustub ühinguõiguse revisjoni töörühma hinnanguga, et puudub vajadus luua sotsiaalse ettevõtluse jaoks eraldi juriidilise isiku liiki.

Avaldame toetust töörühma ettepanekule, mille kohaselt tuleks EL reeglitest tulenevate börsiaksiaseltside nõuded, mis on tänase õiguse kohaselt laiendatud kõigile aktsiaseltsidele, jätta kehtima ainult börsiaksiaseltsidele.

Kaubanduskoda toetab osaühingu regulatsiooni paindlikumaks muutmist. Suurendada võiks osanike otsustuspädevust ja põhikirjavabadust.

Me ei pea vajalikuks muudatust lubada MTÜd juhtida ilma juhatuseta. Kuna äriregistrile tuleb igal juhul teada anda, kes on õigustatud MTÜd juhtima, siis me ei näe muudatuse järele praktilist vajadust.

3. Juriidiliste isikute asutamine ning ärinimi ja nimi

Kaubanduskoda toetab ühinguõiguse revisjoni töörühma ettepanekut mitte lubada võõrkeelsete lühendite või topelt-ärinimede kasutamist.

Praktikas on esile kerkinud teatud juhtudel vajadus ärinime broneerimiseks. Seetõttu võiks äriseadustik lubada ärinime broneerimist, kuid seda ainult teatud tingimustel. Esiteks peaks riik võtma ärinime broneerimise eest tasu ning teiseks, broneering saab kehtida ainult piiratud aja jooksul. Neid piiranguid on vaja selleks, et muudatusega ei loodaks uut majandusharu – broneeritud ärinimede müüki. Sellisel juhul oleks muudatusel negatiivne mõju ettevõtluskeskkonnale.

4. Äriregister ja mittetulundusühingute ja sihtasutuste register

Kaubanduskoda jagab ühinguõiguse revisjoni töörühma seisukohta, et registrite puhul tuleks jääda ka edaspidi kohtuliku registri ülesehituse juurde.

Kaubanduskoda ei toeta äriregistri ning mittetulundusühingute ja sihtasutuste registri ühendamist üheks registriks ja nende reguleerimist eraldi seadusega, sest täna on

avalikkuse jaoks juriidiliste isikute registrid kuvatud ühes keskkonnas ning puudub praktiline vajadus registrite ühendamise järele. Registrite ühendamist toetame vaid juhul, kui sellega kaasneb kulude kokkuhoid.

Toetame põhimõtet, et riik peaks vastutama registripidamisega õigusvastaselt tekitatud kahju eest.

Kaubanduskoda toetab töörühma ettepanekut eristada registriandmete avaldamisel selgemalt (visuaalselt või viitega õiguslikule tähendusele) registriandmeid ja registriväliseid andmeid (deklaratiivsed ja konstitutiivsed andmed, nt juhatuse liikmete ja põhikirja muutmise kanded). Hetkel ei saa kasutajad andmete erinevast õiguslikust tähendusest aru.

Toetame ettepanekut, et registrisse tuleks kanda ka MTÜ-de ja sihtasutuste elektronpostiaadressid. Samas peaks nende andmete muutmine olema tasuta.

Kui esineb praktiline vajadus, siis võiks lubada osaühingute tähtajalist asutamist, võimaldades tähtaja määramist põhikirjas. Sellisel juhul peaks osaühingu tähtajalisus oleme välja toodud ka äriregistris.

Kaubanduskoda toetab ettepanekut avalikustada äriregistris saneerimisega seotud andmed nii menetluse algatamise kui ka saneerimiskava kinnitamise osas. See tagab suurema läbipaistvuse.

Suhtume ettevaatlikult ettepanekusse, mille kohaselt võidakse ettevõtja kohta teha registrisse märkus, et maksu- ja tolliameti hinnangul on registrisubjekti näol tegu nn näivettevõttega, kelle eesmärgiks on maksudest kõrvalehoidumine. Peamine probleem seisneb selles, et MTA hinnang võib olla eksitav ning tekitada ausale ettevõtjale olulise mainekahju. Üheks lahenduseks võib olla see, et MTA hinnang on avalikkusele või ainult ettevõtja koostööpartneritele nähtav, kui ettevõtja on sellega ise nõus. Meie hinnangul piisab sellest kui ettevõtte tegevuse kohta on kergesti kättesaadavad tänagi avaldatud maksuandmed ning tulevikus loodetavasti ka maksuotsuste info.

Toetame töörühma ettepanekut lõpetada juhatuse liikmete ametiajaga seonduvate andmete avaldamine, sest nendel andmetel ei ole õiguslikku tähendust ning praktikas tekitavad need andmed kasutajates segadust. Näiteks olukorras, kus juhatuse liikme ametiaeg on lõppenud, tekib küsimus, kas isik on veel juhatuse liige või mitte.

Toetame töörühma ettepanekut, et välja tuleks arendada teabesüsteem ja küsimustele online vastamine, sh välismaalastele ja võõrkeeles. Samuti tuleks üles panna nn tüüpküsimused ja vastused (FAQ).

5. Ühinguga kontakteerumine

Nõustume töörühma seisukohaga, et ühinguga kontakteerumise ühinguõiguslikud reeglid peaksid äriseadustikus hõlmama üksnes juhtumeid, kus ühinguga suhtlemine, sh dokumentide kättetoimetamine toimub avaliku võimu funktsioonide täitmise raames. Eraõiguslike tahteavalduste edastamist ei peaks äriseadustik reguleerima.

Kaubanduskoja hinnangul esineb praktiline vajadus muuta ühinguga kontakteerumise reegleid ja seda eelkõige olukorras, kus riigil ei õnnestu ühingu dokumente kätte

toimetada. Seetõttu tuleks põhjalikumalt analüüsida mitmeid töörühma ettepanekuid, mis aitaksid seda probleemi leevendada.

Kaubanduskoda pigem toetab ettepanekut laiendada isikute ringi (nt ühingu enamusosanik või –aktsionär), kellele kättetoimetamisega saaks lugeda dokumendid äriühingule kättetoimetatuks olukorras, kus juhatuse liikmetele ei õnnestu dokumente kätte toimetada.

Kaubanduskoda ei toeta töörühma ettepanekut peatada juriidilise isiku registreering äriregistris, kui juriidiline isik ei ole (korduvalt) võtnud vastu menetlusedokumente või puudub juhatuse. Jääb ebaselgeks, mis on peatamise õiguslik tähendus ja milline on õiguslik tähendus tehingutel, mis on tehtud sel ajal, kui ühing on peatatud staatusega. Seega leiame, et see muudatus võib segadust juurde tekitada. Samas toetame rohkemate andmete avalikustamist äriregistris. Näiteks võiks kuvada infot selle kohta, et ühingule ei ole õnnestunud menetlusedokumente kätte toimetada.

6. Osalused ja asutajaõigused

Kaubanduskodale jääb ebaselgeks, millist praktilist probleemi soovitakse lahendada muudatusega, mille kohaselt saaks osaühingu põhikirjaga määrata, et osaühing võib välja lasta liigitunnustele vastavaid kindla nimiväärtusega osasid, mis kujutavad endast vabalt võõrandatavaid ja kaubeldavaid väärtpabereid. Kaubanduskoda ei pea sellise muudatuse tegemist hädavajalikuks.

Kaubanduskoda hinnangul võiks jätkuvalt lubada osaühingu osade registreerimist EVR-is või sarnastes registrites ka juhul, kui osaühing ei ole kasutanud võimalust lasta osad välja kindla nimiväärtusega kaubeldavate väärtpaberitena ja välistanud põhikirjaga kõik osa võõrandamise piirangud (sh ostueesõiguse). Muudatuse järele puudub praktiline vajadus.

Toetame seisukohta, et osanike nimekirja pidamise kohustus läheb üle äriregistrile või jääb endiselt juhatuse kohustuseks. Notaritele ei peaks seda kohustust panema.

Kaubanduskoda hinnangul võiks kaaluda EVR-s registreerimata osade võõrandamise tehingu vorminõuete leevendamist. Näiteks võiks kaaluda notariaalse tõestamise asemel notariaalset kinnitamist ning teatud tingimuste täitmisel ka tehingu tegemist elektroonilises vormis.

Kaubanduskoda ei toeta muudatust, et aktsiaseltsi aktsiad oleksid alati vabalt võõrandatavad ning nende võõrandatavuse suhtes ei eksisteeriks seadusest ega põhikirjast tulenevaid piiranguid. Muudatuse tegemiseks puudub praktiline vajadus. Leiame, et äriseadustikku tuleks jätta alles aktsiaseltsi aktsiate suhtes põhikirjalise ostueesõiguse ette nägemise võimalus. Näiteks praktikas soovitakse teatud juhtudel luua kindla aktsionäride ringiga aktsiaselts, kuid ostueesõiguse kaotamisega ei oleks enam võimalik seda eesmärki täita.

Kaubanduskoda hinnangul puudub praktiline vajadus kaotada võimalus välistada põhikirjaga aktsiate pantimine.

Toetame töörühma seisukohta, et täis- ja usaldusühingu osanike vahelisi suhteid, ühingu juhtimist ning selle tegevust ning sisemist korraldust puudutavate otsuste vastu

võtmist reguleerivad äriseadustiku sätted võiksid olla dispositiivse iseloomuga ning nendest võiks ühingulepinguga kõrvale kalduda.

7. Juriidiliste isikute organite koosolekute korraldamine, otsuste vastuvõtmine ja kehtetus, osaluse omajate pädevus

Kaubanduskoda peab mõistlikuks muudatust, et kui majandusaasta aruanne kinnitatakse koosolekut kokkukutsumata, siis tuleb igale osanikule tagada võimalus esitada enne hääle andmise lõpptähtaega kirjalikult küsimusi majandusaasta aruandele audiitoraruande koostanud audiitorile ja saada nendele küsimustele ka kirjalikud vastused.

Õigusselguse suurendamise eesmärgil toetame töörühma ettepanekut, mille kohaselt 1 kuu jooksul arvates koosoleku kokkukutsumise nõude saamisest peab juhatuse vastava koosoleku kokkukutsumise teate välja saatma ning koosolek ise peab toimuma hiljemalt 2 kuu jooksul arvates kokkukutsumise nõude saamisest.

Toetame muudatust, et osanike koosoleku teade edastatakse üldjuhul üksnes osaniku poolt OÜ-le teatatud elektronposti aadressil. OÜ osaniku tavaposti aadressile teate edastamise kohustus elektroonilise teate edastamise asemel peaks ühingul olema üksnes juhul, kui osanik ei ole elektronposti aadressi ühingule avaldanud, ühingule on teada, et talle edastatud elektronposti aadress on ebaõige või kui liige on esitanud ühingule sellekohase taotluse saada teated tavaposti teel.

Kaubanduskoda nõustub töörühma ettepanekuga, et hääletamiseks koosolekut kokkukutsumata osanikele, samuti aktsiaseltsi nõukogu liikmetele antav tähtaeg eelnõu osas seisukoha kujundamiseks ei tohiks olla ebamõistlik. Samas leiame, et üldise mõistliku tähtaja asemel võiks seaduses kehtestada konkreetse miinimumtähtaja, et suurendada õigusselgust ja õiguskindlust.

Toetame piirangu lisamist, mille kohaselt ei saa päevakorra täiendamise õigust kasutada sama koosoleku suhtes rohkem kui üks kord.

Kaubanduskoda toetab lahendust, et riik loob ettevõtjaportaali eraldi keskkonna, mida saab äriühing ja selle omanikud kasutada elektrooniliste koosolekute läbiviimiseks ja/või otsuste vastuvõtmiseks (sh teade edastamiseks, hääle andmiseks ja protokoll koostamiseks). Selline lahendus lihtsustaks koosolekute läbiviimist.

Kaubanduskoda ei toeta ettepanekut kaotada kvooruminõue OÜ ja ASi kõrgeima otsustustasandi koosolekute läbiviimiseks.

Samas võib kaaluda muudatust, et äriühingute kõrgeimate otsustustasandi koosolekute osas kehtiks nõue, et otsuse vastuvõtmiseks peab olema poolthääli üle poole vastava otsuse hääletamisel osalenud hääleõiguslikest häälest. Põhikirjas peaks saama ette näha ka kõrgema häälteenamuse nõue. Lisaks ei tohiks muudatus mõjutada neid otsuseid, kus on täna seadusest tulenevalt kõrgem häälteenamuse nõue.

Kaubanduskoda toetab töörühma ettepanekut, et igal ühingul, va börsiaksiaseltsil, peab olema õigus ise otsustada, kas kutsuda koosolek kokku, viia läbi ja protokollida eesti keeles või mõnes võõrkeeles. Samas peaks igale osanikule ja aktsionärile jääma üldjuhul õigus saada võõrkeelsest koosoleku protokollist tõlge eesti keelde äriühingu kulul.

8. Juriidiliste isikute juhtorganid

Nõustume töörühma järeldusega, et juriidiliste isikute juhtimisstruktuuride kohta käivad reeglid on põhjendatud ja mõistlikud ning põhimõttelisi muudatusi ei ole vaja.

Kaubanduskoda ei toeta lahendust, mille järgi võiks juhtorgani liige olla juriidiline isik.

Toetame sihtasutuse nõukogu kohustuslikkuse kaotamist ja selle jätmist põhikirja otsustada koos muude võimalike organitega.

Toetame ettepanekut muuta MTÜ ja SA juhatuse liikme volitused sarnaselt OÜga tähtajatuks, kuid põhikirjaga peab olema võimalik ka teisiti määrata.

9. Enamus- ja vähemusosalused, tasakaalustatud kaitse

Kaubanduskoda ei ole vastu töörühma ettepanekule võimaldada kehtetuks tunnistada üldkoosoleku või osanike otsust, mille tegemisel ei olnud osanikul või aktsionäril otsuse tegemiseks vajalikku teavet, kuna juhatus pidanuks seda andma, kuid ei andnud.

Nõustume töörühma seisukohaga, et ei ole vaja kehtestada reeglit, mille kohaselt peaksid aktsiaseltsi juhatuse liikmed alati osalema aktsiaseltsi üldkoosolekul.

Kaubanduskoda ei toeta töörühma ettepanekut näha seaduses ette osaühingu mõjuval põhjusel lõpetamise nõue.

Kaubanduskoda ei toeta ka ettepanekut, et osanikul on võimalus nõuda enda või teise osaniku väljaarvamist mõjuval põhjusel. Kui sellist lahendust peetakse hädavajalikuks, siis tuleks kindlasti sätestada seaduses ka mõjuva põhjuse kriteeriumid või mõjuvate põhjuste loetelu.

Toetame aga muudatust, et osaniku väljaarvamise alused ja korra võib näha ette ühingu põhikirjas. See tähendaks, et iga osaühing saab põhikirjaga kehtestada väljumisõiguse.

Kaubanduskoda ei ole vastu muudatusele näha aktsiaseltside jaoks ette sell-out võimalus nn ülevõtmise vastandmenetlusena. Samas tuleks seaduses täpsustada, keda loetakse vähemuseks, kes saab seda õigust kasutada. Seda võimalust võiks saada kasutada näiteks juhul, kui enamusaktsionärile kuulub vähemalt 90 protsenti aktsiakapitalist.

Nõustume töörühma seisukohaga, et võrdse osaluse ehk nn patiseisu lahendamiseks ei ole vaja kehtestada erireegleid.

Kaubanduskoda ei näe praktilist vajadust muudatuse järele, et kui nõukogu liige avalikustab oma huvide konflikti, siis võib ta hääletada nõukogu koosolekul. Pigem võiks kehtima jääda tänane regulatsioon.

Kaubanduskoja hinnangul puudub praktiline vajadus reguleerida osanike ja aktsionäride lepingut seaduse tasemel.

Nõustume töörühmaga, et aktsionäri derivatiivhagi instituuti ei tuleks seadusesse sisse viia.

10. Juriidiliste isikute kapitalisüsteemid ja aruandlus, kontsernireeglid

Kaubanduskoja hinnangul puudub praktiline vajadus osaühingute miinimumkapitali nõude kaotamiseks. Tänapäevane nõue ei ole takistuseks osaühingu loomiseks. Lisaks on võimalik osaühingut asutada sissemakset tegemata.

Toetame ettepanekut kaotada nõue, et netovara peab olema vähemalt seaduses sätestatud miinimumkapitali suurune.

Toetame ettepanekut, et kui osaühing on asutatud sissemakseta, siis on lubatud dividendinõue ja sissemakse tasumise nõue tasaarvestada.

Kaubanduskoda on vastu töörühma ettepanekule seadustada vähemuse dividendinõue.

Nõustume töörühmaga, et majandusaasta aruande esitamise tähtaegade lühendamine ei ole vajalik.

11. Juriidiliste isikute lõpetamine ja likvideerimine

Kaubanduskoda ei nõustu töörühma seisukohaga, et osaühingu ja aktsiaseltsi likvideerimise ajalise piiranguid ei ole vaja muuta. Kaubanduskoja hinnangul tuleks lühendada likvideerimise tähtaegu ja seda eelkõige olukordades, kus ühingul ei ole kohustusi võlausaldajate ees.

Likvideerimise osas tuleks lisaks tähtaegade lühendamisele otsida võimalusi, kuidas lihtsustada likvideerimise protsessi. Näiteks kui ühingul puuduvad kohustused ning ta on oma igapäevase tegevuse täielikult lõpetanud, siis ei peaks ühing esitama täiendavaid aruandeid, et seda kinnitada.

Toetame töörühma ettepanekut, mille kohaselt tuleks ühemeheühingute (OÜ ja AS) osas kaotada vara jaotamise ajaline (2 kuu pikkune) piirang, mis seondub lõppbilansi ja vara jaotusplaani osanikele tutvumiseks esitamisega.

Nõustume töörühmaga, et äriühingu mitteosalemine Eestis toimivas kohtumenetluses poolena peaks olema nii vabatahtliku kui sundlõpetamise juhtudel registrist kustutamise sisuliseks (mitte üksnes likvideerija poolt antaval kinnitusel põhinevaks) eelduseks kõigi juriidiliste isikute liikide puhul. Sama põhimõte peaks kehtima ka MTÜ ja SA osas.

Nõustume, et vajalik on tagada kustutamiseavaldust menetlevale registripidajale tehniline võimalus kontrollida kohtute infosüsteemist vastava eelduse täidetust ning panna registripidajale ka sellekohane kohustus. Kohtumenetluses poolena osalev

juriidiline isik ei tohiks ootamatult menetlusest kaduda seoses tema registrist kustutamisega.

Kaubanduskoda toetab ettepanekut anda süüteoasja menetlejale õigus keelata süüteomenetluse tagamiseks teatud tingimustel ja ajaks kahtlustatavast või süüdistatavast juriidilise isiku ühinemine, jagunemine või likvideerimine. Nõustume, et registrist kustutamise (sh ühinemise ja jagunemise kohta kannete tegemise) eeldusena tuleks sätestada asjaolu, et kustutatava juriidilise isiku osas ei ole karistusregistri kohaselt täitmata karistusi. Lisaks tuleks registripidajale näha ette kohustus kontrollida karistusregistrist andmeid kustutatava juriidilise isiku karistatuse ja karistuse täitmise kohta.

12. Filiaal

Toetame ettepanekut kaotada põhimõte, et iga filiaali registrile esitatud majandusaasta aruanne peab olema auditeeritud. Kui aruanne koostatakse üksnes filiaali kohta, tuleks selle auditeerimise nõudmisel lähtuda samadest nõuetest, mis kehtivad Eesti äriühingutele võttes aluseks filiaali majandusnäitajad.

13. Ühinemine, jagunemine, ümberkujundamine

Toetame ettepanekut võimaldada seadusega pooltel ise määratleda ühinemis- ja jagunemislepingus ühinemise ja jagunemise jõustumise aeg. Sama põhimõte peaks kehtima ka ümberkujundamise osas.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/
Mait Palts
Peadirektor

Koostanud: Marko Udras marko.udras@koda.ee 6040070